

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“

Округли сто: Тена – кроника распада једне љепоте

12.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Yankee Rose

13.00 часова / СНП, Камерна сцена

**Позорје младих
БЕКСТВО КА СЕБИ**

(одломци из античких трагедија)

Факултет савремених уметности Београд

Режија: КАЛИНА КОВАЧЕВИЋ, доценткиња

Играју

Ија: **АЊА ДИНИЋ**

Клитемнестра: **ЖЕЉАНА НЕДЕЉКОВИЋ**

Касандра: **ЉУБИЦА ИКИЋ**

Медеја: **НАТАША ЛАСИЦА**

Антигона: **МАРИЈА БОГДАНОВИЋ**

Електра: **УНА КОЗИЋ**

Ифигенија: **АНЂЕЛА ТРИШИЋ**

Исмена: **МАРИЈА ПЕНИЋ**

Орест: **ЈОВАН МИЛОСАВЉЕВИЋ**

Едип: **НИКОЛА ДРАГАШЕВИЋ**

Прометеј: **ЛУКА ГОЛУБОВИЋ**

Тиресија: **САВА МИЛУТИНОВИЋ**

Агамемнон: **СТЕФАН ФИШЕР**

Представа траје 54 минути

14.00 часова / Академија уметности Нови Сад

Јавно читање радова студената драматургије

Факултет драмских уметности Београд

18.00 часова / СНП, Камерна сцена

Позорје младих

Вилијам Шекспир, Том Стопард: РОЗ, ВИЛ, ГИЛ

Факултет савремених уметности Београд

3. година глуме

Класа: проф. **СЛОБОДАН БЕШТИЋ**

Асистенткиња: **ДУБРАВКА КОВЈАНИЋ, доценткиња**

Играју

Џил: **АЊА МИЛОСАВЉЕВИЋ, МИОНА БОЈКОВИЋ**

Роз: **ТАМАРА БАРДАК, ХЕЛЕНА ЂУРОВИЋ**

Први глумац: **НЕБОЈША ПРИБИЋЕВИЋ, АЛЕКСАНДРА ОБРАДОВИЋ, СНЕЖАНА ЕРИЋ**

Пук: **МИХАИЛО РАКОЧЕВИЋ**

Оберон: **НЕБОЈША ПРИБИЋЕВИЋ**

Титанија: **АЛЕКСАНДРА ОБРАДОВИЋ**
 Лисандер: **ДАВИД ВЕФИЋ**
 Деметер: **ПЕТАР ПЕТРОВИЋ**
 Хелена: **ХЕЛЕНА ЂУРОВИЋ**
 Хермија: **АЊА МИЛОСАВЉЕВИЋ**
 Виле: **МИОНА БОЈКОВИЋ, СНЕЖАНА ЕРИЋ, ТАМАРА БАРДАК**

Магбет: **НЕБОЈША ПРИБИЋЕВИЋ**
 Леди Магбет: **ИВАНА РАДОМАН, БОЈАНА УРОШЕВИЋ**
 Хеката: **СНЕЖАНА ЕРИЋ**
 Вештице: **НИКОЛИЈА СТОЈКОВИЋ, МИОНА БОЈКОВИЋ, ТАМАРА БАРДАК**

Хамлет: **ПЕТАР ПЕТРОВИЋ**
 Офелија: **ТАМАРА БАРДАК, АЊА МИЛОСАВЉЕВИЋ**

Представа траје 1 сат и 10 минута

19.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

Слободан Обрадовић

YANKEE ROSE / реприза

Београдско драмско позориште

(Публика је на сцени)

Режија: Милош Лолић

Адаптација и драматургија: ПЕРИША ПЕРИШИЋ и АЛЕКСАНДАР РАДИВОЈЕВИЋ

Костимографија: МАРИА МАРКОВИЋ МИЛОЈЕВ

Композитор и текст сонгова: НЕВЕНА ГЛУШИЦА

Сценски говор: др ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ

Дизајн светла: СРЂАН ЈОВАНОВИЋ

Дизајн, израда лутака и стручни сарадник: ЗОРАНА МИЛОШАКОВИЋ ТАСИЋ

Сценска протетика: SINERDŽI FX (ВЕРОЉУБ НАУМОВИЋ, КРИСТИНА МИЉАЧКИ, ДИЈАНА МОЛАЦ)

Асистенти режије: СТЕФАН ЧАМЦИЋ, ЛУКА МИЈАТОВИЋ

Асистент костимографа: КАТАРИНА СТАНИВУКОВИЋ

Улоге

ДАНИЦА МАКСИМОВИЋ

ИВАНА НИКОЛИЋ

ИВА ИЛИНЧИЋ

ИВАНА ВУКМИРОВИЋ

САРА РИСТИЋ

МИЛАН ЧУЧИЛОВИЋ

ЛУКА ГРБИЋ

ИВАН ЗАБЛАЋАНСКИ

АМАР ЂОРОВИЋ,

ДИМИТРИЈЕ ЦИНЦАР КОСТИЋ

ЏОНАТАН МАСТОР ЛУМБИЛА

МЛАДЕН ЛУКИЋ

МИЛОШ ЈАКОВЉЕВИЋ

Представа траје 2 сата

20.30 часова / Културни центар Новог Сада

Позорје младих

Хенрик Ибзен: НОРА - ЛУТКИНА КУЋА

Академија умјетности Бања Лука (Република Српска, Босна и Херцеговина)

3. година глуме

Испит из предмета глума 4

Шеф класе: **ЖЕЉКО МИТРОВИЋ**, ред. проф.

Тема: **ЛИК**

Играју

Адвокат Хелмер: **ИЛИЈА ИВАНОВИЋ**, **МИЛОШ ЋЕБИЋ**

Нора, његова супруга: **ОЛГА СКЕРЛЕТОВИЋ**, **АНЂЕЛА РАКОЧЕВИЋ**, **ДУЊА ПОПОВИЋ**

Доктор Ранк: **АЛЕКСА ЋОРЂЕВИЋ**

Госпођа Линде: **КАТАРИНА РЕНДИЋ**, **АНЂЕЛА ТАСИЋ**

Правник Кругстад: **МАРКО ШУКАЛО**

Представа траје 1 сат и 50 минућа

21.00 час / Новосадско позориште/Újvidéki Színház

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

Тијана Грумић

52 ХЕРЦА

Словенско народно гледалиште Нова Горица (Словенија)

Режија: **МОЈЦА МАДОН**

Превод: **ДИЈАНА МАТКОВИЋ**

Адаптација и драматургија: **ЈАКА СМЕРКОЉ СИМОНЕТИ**

Лекторка: **АЊА ПИШОТ**

Сценографија: **УРША ВИДИЦ**

Костимографија: **АНДРЕЈ ВРХОВНИК**

Композитор: **ЛУКА ИПАВЕЦ**

Дизајн светла: **АНДРЕЈ ХАЈДИЊАК**

Дизајн кловновских сцена: **РАВИЛ СУЛТАНОВ**, **НАТАЛИЈА СУЛТАНОВА**

Дизајн звука: **СТОЈАН НЕМЕЦ**

Улоге:

Девојчица: **ИВАНА ПЕРЦАН КОДАРИН** к. г.

Дечак: **ЖИГА УДИР**

Мама: **МАРЈУТА СЛАМИЧ**

Тата: **ПЕТЕР ХАРЛ**

Кловн: **МАТИЈА РУПЕЛ**

52 херца: **АНА ФАЋИНИ**

Представа траје 3 сата и 15 минућа са једном паузом

Такмичарска селекција

52 ХЕРЦА**ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА**

52 ХЕРЦА, списатељица Тијана Грумић, режија Мојца Мадон; Словенско народно гледалишче Нова Горица (Словенија)

Мешавина наивног дечјег погледа на свет, искуства зрелог доба и језика науке, творе чудесну и поетичну лепоту драмског текста Тијане Грумић. На тој подлози настаје моћна и визуелно раскошна представа која се догађа свуда – од дна мора до космичких висина. Суптилну и поетску режију Мојце Мадон карактерише оквирна, метатеатарска прича коју води наратор који повезује конце радње и који током целе представе гради и разграђује сценску илузију.

Миливоје Млађеновић

ЕКС ЛИБРИС

МАМА:

Ми смо мама и тата
једне девојчице и једног дечака. Ми се зовемо породица.
Ми смо породица.

ТАТА:

Ми смо породица.

МАМА:

Ми смо једна срећна породица.

ТАТА:

Ми смо једна срећна породица.

МАМА:

У овој нашој породици доста се једе
спава смеје шета пева галами
и прича о небу и мору.

Највише се прича о небу и мору.

ТАТА:

Наша девојчица стално прича о мору. А наш дечак стално
гледа у небо.

МАМА:

Баш су луцкасти дечак и девојчица.

ТАТА:

Баш су шашави дечак и девојчица.

МАМА:

Нема везе,
нека гледају у небо и море. Проћи ће их.
Још су мали.

ТАТА:

И ја сам као мали гледао у небо. И, ево –
прошло ме је.

МАМА:

Знала сам да му је то на тебе. Зашто си престао да гледаш
у небо?

ТАТА:

Не сећам се.

(Тијана Грумић, 52 херца)

СПИСАТЕЉИЦА

Тијана Грумић
(1993)

Драмска списатељица и драматуршкиња. Дипломирала је и мастерирала на Катедри за драматургију Факултета драмских уметности у Београду. Ауторка је неколико драматизација и више од десет оригиналних драмских текстова који су

извођени у позориштима широм Србије, као и у Словенији, Грузији, Италији и Немачкој. Текстови су јој превођени на енглески, немачки, италијански, руски, пољски, словеначки и грузијски језик, и објављивани у домаћим и страним часописима и антологијама. Осим писања, активно ради као драматуршкиња на пројектима у позориштима широм Србије. За свој досадашњи рад добила је многе награде, међу којима и награду за целокупно драмско стваралаштво „Борислав Михајловић Михиз“ коју додељује Српска читаоница у Иригу. Једна је од оснивачица регионалне платформе „Од малих ног(у)“, посвећене развоју и афирмацији позоришта за децу и младе у региону. Пише за децу и одрасле.

РЕДИТЕЉКА

Мојца Мадон
(1994)

Похађала је позоришни програм у гимназији у Новој Горици. Студирала је позоришну режију на Академији за позориште, филм, радио и телевизију Универзитета у Љубљани у класи Јернеја Лоренција. Дипломирала је 2018.

Једна од њених најуспешнијих продукција била је *Белава њевачица* (2015), која је често извођена у Словенији и иностранству. Док је још била студент, Мојца Мадон је била део омладинске школе Словенског народног гледалишча Љубљана; написала је и режирала представу *Најнеочекиванији Џосџи* (2016).

Режирала је *Врх леденог брега* (2017) и *Саши, дани, време* (2019) на Малој сцени љубљанског Градског позоришта и *Просјитишук* (2021) у Градском позоришту Цеље.

У сезони 2019/20 била је ментор Аматерском омладинском позоришту СНГ Нова Горица.

КРИТИКА

Самоћа, огромна као дубина мора
и ширина свемира

Текст српске драматичарке Тијане Грумић (1993) бави се породичом и оним што срећу разара, изненада, у трену, дотиче се првенствено породичне динамике, љубоморе старијег дечета због пажње коју ужива млађе, говори о губитку и туговању. Ауторка драму гради у три наративна тока – два скоро монолошка и природно лирски интонирана. Реч је о сценама о најусамљенијем киту на свету (оригинални назив текста, превод Дијана Матковић), који се оглашава на фреквенцији 52 херца, како се назива и његов драмски глас, иако се због аномалије у фреквенцији остали китови не одазивају. Други односно глас између јесте глас клоуна, који говори о мукама пролазности и професије уопште; клоун је као црвени носић, онај што забавом болесној деци прекрађује време и ублажава болничку тескобу, наступа пред децом на онкологији. Средишњи и најопсежнији део драме посвећен је породици, у којој након небрижног детињства девојчица тешко оболела – вероватно од лимфома. Њен брат одмалена жели да постане астронаут, отисне се у дубине свемира и посматра надоле, гледа беду, тешко се носи с умишљеним недостатком љубави и мукама одрастања. Текст твори низ фрагментата, који ће обухватити генезу и искуство губитка; једном се бори с границом толеранције професионалног забављача, клоуна, други пут с крхким односима унутар породице, кад смрт једног члана постаје окидач за низ нефункционалних потеза – отац се са ћеркином болешћу тешко носи и после њене смрти лута и бежи, дечак постаје астронаут, у дубинама свемира слуша песму усамљеног кита, мајка остаје сама. Драма је исписана у комбинацији наивног дечјег погледа на свет, родитељске рутине која одаје осећај незадовољства. Оквир свега је научна беседа о анатомији и парењу китова, прожета поетским пасажима, који привидно потиру и ублажавају бол због губитка, истовремено га сублимишу, обавијају неизрецивост бивања и појединачну људску егзистенцију прожимају свешћу о ефемерности и безначајности, која блесне управо у просторствима и тајнама свемира и океана. У потпуно другачијем, забавнијем маниру опробали су се монтпајтоновци у филму *Смисао животиња*, кад екипа веселака болничара дође по бубрег донора и не смета им чињеница што је овај још жив, чудни гоблин износи податке о свемиру, ниже број звезда и раздаљине и видимо да у свем том систему један бубрег стварно не би смео бити проблем. (...)

Матеј Богатај
www.rtvsllo.si

Тијана Грумић у тексту *Најусамљенији кит на свешћу*, наизглед неповезане наративне токове усамљеног кита, чланова обичне породице и клоуна, преплиће у карусел успомена. У 17 сцена уткала је интензивне искре усамљености и губитка, које на крају ипак љубављу одговарају на дилему је ли веће небо или земља. Премештањем и сажимањем, пре свега наративним оквиром, који улогу клоуна повезује с вођењем

конференција, представа проширује изворни драмски текст и потврђује почетну мисао. Догађа се свуда. Од дна мора па до свемира. И увек од самог почетка, и увек до краја. Иако краја нема. Са стваралачким заносом слика сцене с различитим исповедним набојем, које обликују бројни позоришни елементи... 52 херца храбро превазилази конвенционални сценски израз. И доноси снажно театарско искуство, којим изврсно управља Марјута Сламич, са чудесним глумачким распоном и сугестивношћу и Ивана Перцан Кодарин као њено крхко, а ипак чврсто упориште.

Рок Бозовичар
Radio Koper

Небо и море

(...) Изузетно је добра одлука да се отвори простор за поставку текста који се догађа како у утроби океана и васионе, на обичним просторима Земље. Док публика не заузме седишта на трибинама (на сцени), у маниру пролога Клоун се обраћа публици у фоајеу, преко станице на балкону театра води је кроз хинтербину на сцену (сценографија Урша Видиц), што појачава гледаочеву перцепцију. Без обзира на измене простора (после паузе, публика заузима редовна седишта), од почетка до краја простор остаје целовит, никакав видљиви зид на дели глумце од гледалаца. Готово сви учесници играју директно за публику – понекад, у фрагменту интима успомена удаљавају се од текста – иначе причају, исповедају се или наступају непосредно за публику. Поступак извођења и тражења веза с публиком очигледан је у клоуновским тачкама тројке Сламич–Харл–Удир, у повремено стенд-ап комичном тумачењу Кловна Матије Рупела. Занимљив је трансфер клоуновских инсигнија – перика, шминке, шарене одеће, превеликих ципела и цвених носева – из позиције Кловна, који о свом клоуновском позиву прича само тројци немих клоунова, а ови своју професију у пуноћи живе у акцијама. Клоун „у цивили“ постаје још једна усамљена фигура, болно одвојена од свог клоуновског бића.

Глумачка екипа одлична, свако својим задатком наглашава рањивост и бол самоће, отуђења и усамљености, за гледаоце улазне тачке у срж свих прича, које заједно творе 52 херца. Ивана Перцан Кодарин као Девојчица представљањем лепршаваог детињства, једноставне реплике доноси с невиношћу, без прикривеног сентимента, Дечак Жиге

Удира у дечјим очима неспојив пар брат-сестра, допуњује с правом мером отпора и побуне, коју премрежавају наклоност и приврженост. Лутање Тате Петера Харла, сугестивност и суптилност Маме Марјуте Сламич побуђују велике симпатије; посматрамо две збуњене, пуне наде младе особе у болном сазревању и одумирању због изненадног искуства губитка детета. Потресна је фигура сломљене Маме, чија утроба врши од непојмљивог бола што не јењава; и поред ојађености и исплаканих суза, њена трансформација из поносне и веселе младе жене у згрчену ситну старицу провоцира мешавину жаљења и помирења.

Посебан бисер представе је Ана Факини. Њен лик мења присутност – она је чистачица и неговатељица, апотекарка и конобарица, научница и ташта – архетип странца, особе с којом долазимо у контакт, а не видимо је у обиљу јединки. У странцу видимо само улогу, функцију или професију којом се бави, али не и његове људске карактеристике. Тако је 52 херца стално на дистанци у односу на остала збивања у причи, на својој планети осаме до кулминације представе; кад ступи на средину сцене у раскошној елегантној плавој одећи са огртачем и екстравагантном капом у облику репа кита, глумици пред лицем светлуцају сићушни ланчићи, као одблесак блиставе морске површине (костимограф Андреј Врховник). То чаробно створење запева, уз пратњу клавира (Харл), електричне гитаре (Удир) и виолине у позадини (композитор Лука Ипавец), док се Девојчица креће од једног краја дворане до другог и Кловн у крешенду прича о болничком сусрету с малом девојчицом, којој је певао успаванку. 52 херца пева и пева док се дух Девојчице не ослободи тела, њене дуге светле косе опет не залепршају, а Девојчица ослобођена претесне љуштуре, одлети назад у море, глас Ане Факини наставља свој пут као пратња бола Маминог. Глас из утробе јесте глас највећег бола и љубави, који продире у све ћелије слушаоца, узнемири их у величанственој чистоти своје сурове лепоте.(...)

Ана Обреза
www.veza.sigledal.org

У ВРЕМЕ НЕСИГУРНО

ПРЕ ПОЧЕТКА И ПОСЛЕ КРАЈА

Негде под нама, у дубинама Тихог океана, сваке године огласи се кит. Никад га нисмо видели, чујемо га од 1989. Пева на фреквенцији неразумљивој осталим китовима. Негде над нама, у црнилу свемира рупа од светлости звезда, бдију астронаути, који Међународну свемирску станицу посећују од 2000. Људи који Земљу и нас посматрају у свој нашој небитности. Негде међу нама живи срећна породица. Мама. Тата. Дечак, који воли да гледа у небо, и кад порасте, жели да постане астронаут. Девојчица, која воли море и која ће... У часу највеће тескобе, немерљиве туге, свако од њих и свако од нас суочава се са сликом, која може да избрише сваку жалост. Кловн, истовремено негде под нама, над нама и међу нама. Кловн, који ће некаквим триком зачинити наш живот.

52 ХЕРЦА: „Мама? Тата? Где сте? Да ли ме неко чује?”

Хронолошка таблица историје (у годинама пре садашњости)

13,8 милијарди – настају материја, енергија и физички закони; атоми, молекули и хемијски закони; 4,5 млрд. – настаје планета Земља; 3,8 млрд. – први организми, закони биологије; 6 милиона – последњи заједнички предак људи и шимпанзи; 2,5 мил. – у Африци се развијају људска бића; прве алатке од камена; 2 мил. – људска бића селе се из Африке у Евроазију; развој разних људских врста; 500.000 – у Европи и на Блиском истоку развија се неандерталац; 300.000 – ватра у свакодневној употреби; 200.000 – у источној Африци развија се хомо сапијенс; 70.000 – когнитивна револуција; настаје фиктивни језик; почетак историје; сапијенс се расељава из Африке; 45.000 – сапијенс се насељава у Аустралији; 30.000 – изумирање неандерталца, 16.000 – сапијенс се насељава у Америци; 13.000 – хомо сапијенс једина преживела људска врста; 12.000 – пољопривредна револуција; људи подижу прва трајна насеља; 5.000 – прва краљевства, писмо и новац; политеистичке религије; 4.250 – прво царство (Саргоново акадско ц.); 2.500 – ковани новац (универзална монета); Персијско царство (универзални државни поредак „ради добробити људи“); будизам у Индији (универзална истина „ради избављења свих бића од патње“); 2.000 – царство династије Хан у Кини; Римско царство на Средоземљу; хришћанство; 1.400 – ислам; 500 – научна револуција; човечанство признаје своје незнање, стиче додат невиђену моћ; Европљани почињу да освајају Америку и океане; планета постаје јединствена историјска позорница; успон капитализма; 200 – индустријска револуција; породицу и ужу друштвену заједницу замењују држава и тржиште; масовно изумирање биљака и животиња. **Садашњост** – људска бића превазилазе границе Земље. Нуклеарно наоружање угрожава опстанак човечанства. Уместо природног одабирања, организме све више обликује интелегентна креација. **Будућност** – Интелегентна креација постаје основно начело живота? Први неоргански облици живота? Људска бића надограђена у богове? / Јувал Ноа Харари, *Сайијенс – Крајња историја човечанства*, Лагуна, Београд 2019.

Приредила Александра Коларић

ИНТЕРВЈУ

**Дражен
Ференчина**

Редитељ

РАСКОШ КОЈА СЕ РАСИПА

Са редитељем представе „Тена - кроника распада једне љепоте“ Драженом Ференчином за Билтен говоримо о Славонији, баштини, раскоши која се разара, о потреби да се живи аутентичан живот, о времену у којем смо, а које је, заправо, пуно забрана и о љубави која и код Тене на крају искрсава.

Тена је хроника једне лепоте која страда, јер руши табуе, али и ускрсава на самом крају. Како ви разумете Козарчев текст?

Као текст који нас се и данас тиче. Кад се прихватам рада на неком опћем мјесту, а Тена то јесте, поготово у Славонији, свакако се ради о баштини. Увјек волимо кад се ради баштина да се питамо шта нам то значи данас. Тена је једна прилично разуздана промискуитетна жена за своје вријеме, која наилази на неразумјевање своје околине, која руши и не обазире се, заправо, на неке задане стереотипе, на морална или вјерска правила, а дјело је написано крајем деветнаестог столећа. Храбро је, то је неуобичајена тема за време у којем пише. Тенина осебујност је прилично неухватљива. Иако настаје на периферији еуропске литературе тога времена, мислим да је комад данас и те како модеран. Можемо га осмотрити и са феминистичке стране - однос околине и Тенине храбрости. Увјек волим кад се појави неко свјетло на крају тунела и можда баш због симпатија према јунакињи негдје на крају смо оставили ту могућност да без обзира на све недаће, да се ипак, негдје на крају, може догодити љубав. Чини ми се да има јако пуно разлога што се данас тај комад игра.

Чини ми се да живимо у готово једнако крутим нормама, а обрасци се понављају.

Тако је. Ми имамо привид да живимо у демократскијем друштву, али однос мушкараца и жена су велика тема и даље. Жене још нису изједначене са мушкарцима, али ће бити надамо се. Но, то је и даље велика тема.

Ова представа ако говоримо о односима има јаку архетипску матрицу.

Околина нас јако занима. Тенина, која је са једне стране топла, а са друге стране крдо. Знамо да у крду можда смрди, али је топло. Кад се појави неко ко не пристаје на обрасце страда, јер то је свијет који не пристаје на промјене, на ново, свијет који је заправо пуно више кривац за Тенину трагедију него што је то њезин карактер.

Тена је овде или жртва или манипулатор. Када се те две улоге надрастају?

То је индивидуални чин у свакоме од нас. Тешко је рећи. Живимо у култури која је довела до тога да се пуно тога не смије. Мислим да је феминистички покрет нанио себи више штете него користи, почели су забрањивати ствари... Политичка коректност је опасна на један начин. Чини ми се да се и одмичемо од равноправности. Но, неминовно је да се она догоди.

И наша представа иде у циљу стицања до равноправности.

Фото: Б. Лучић

Осим Тениног гласа чији су гласови још важни?

Чујемо пуно гласова, јер са једне стране Тена није усамљени глас жене која мисли својом главом и води се за својим срцем. Она је и метафора једне Славоније која је богата, мултикултурална, где су на народним ношњама носили златнике да би показали богатство... И данас у Хрватској кад се каже Славонија мисли се богатство. Једнако попут Тене која представља љепоту, а заправо је то раскош која се нештедимице расипа, као и Славонија, која више није богата, златна, пуна жита, него је постала јадна и пуста.

Тена сама, њезин глас, говори у име пуно гласова и на симболичкој разини представља нешто што ми гледамо на један начин, али је испод све труло, када се макне позлата и прашина.

Наташа Гвозденовић

Матеа Марушић

Тена у представи
„Тена – кроника распада
да једне љепоте”

ЖИВИМО АЛГОРИТАМ ПО СВАКУ ЦЕНУ

Човек током живота има разне идентитете, оне из којих заиста јесте тај човек – у том или сваком тренутку, и оне које наметну породица и друштво. Неки идентитети остају заувек, други се мењају, јер се мењају приоритети и потребе човека. Свесно или несвесно. Пронаћи баланс између идентитета – најтеже је, то значи да не постоје неки обрасци и етикете. Остајеш само ти, а није увек лако носити се са собом. О идентитетима које намећу патријархат и борба против њега, али и друге борбе које се морају водити данас, говорила је млада глумица Матеа Марушић, након што је сисла са сцене на којој је играла Тену у представи „Тена – кроника распада једне љепоте”

Прича о богатој Славонији – „раскоши која се нештедилице расипа”, могла би бити и прича о Војводини, у дословном и сваком другом смислу, уједно прича о лепоти коју ми људи не умемо да ценимо, него је поткрадамо, кињимо, поружњујемо... Зашто смо такви?

Све полази из тога што не познајемо себе и своје вредности, па како онда спознати неке друге, изван себе, рецимо вредности свог краја и нека његова богатства. Изврсна је та паралела између Тене-жене и Славоније или Војводине. То није само женска прича, или прича крајолика, него свих нас. Свако од нас чува је у себи, или у неком периоду свог живота. Тена је симбол тог трагања, проналазака себе и скидања наметнутих велова и слојева који су нам пренели родитељи и друштво. Или сам живот, које смо можда несвесно, а можда и свесно бирали. Говори се о потрази према самом себи, и мени је то најизазовније у процесу настанка представе – скидање вела стида који данас највише недостаје младим људима. Али кад то разоткријемо и упознамо оно у нама, мислим да је то полазна тачка из које можемо радити и стварати. Зато ми је Тена јако драгоцене, јер учи да на тај пут откривања треба ићи отворена срца.

Поменули сте стид: некада га је било и превише, а данас премало...

А превише је и неке дрскости која је само одбрамбени механизам. Можда ја то гледам романтизовано, али по ономе

што се дешава у свету и код нас, око нас, што гледам на вестима, видим непознавање основне људскости. То нама недостаје, а фали нам и неке опипљивости, пажње и блискости, веома смо се удаљили. Недостаје нам и телесности, она је врло важна, а потискује се и тек сада видимо резултате – последице су страшне.

Представа говори о борби против предрасуда патријархата. Живимо у 21. веку, у међувремену су дошле и неке друге „вредности” против којих се треба борити... На пример, стравична прича која се десила недавно у Београду, вршњачко насиље је велика борба која нам предстоји, а не мичемо се с места ни поводом борбе против предрасуда патријархата...

То што се догодило у Београду, још не могу никако да прихватим да се догодило, престрашно је. Али било је, чини ми се, само питање времена када ће се догодити, када ће тако нешто ескалирати. Сада је то била Србија, а ко зна шта је даље. Не призивам, али мислим да су то неке ужасне ствари од којих бежимо. Желим бити позитивна, али свашта се ту наслагало током година. Тај неки лажни сјај, који нам омогућује интернет и све оно на њему, потреба да будемо стално у алгоритму, да живимо по њему, да будемо славни, препознати, води у тотално лудило. Реч „познат” данас је потпуно изгубила значење. Желим да будем оптимистична, али тешко ми је, поготово кад видим младе генерације. И кад изађу у град и седе заједно, сви буље у мобилне телефоне, и како онда можеш очекивати да ће се то младо биће задубити у нешто заиста животно важно, ако са својим друштвом не може искомуницирати уживо.

Када говоримо о женама данас, код нас али и шире, углавном се прича о жени као жртви и жени као блудници, у бољем случају – манипулаторки. Постоји ли живот између за жену данас? Постоји ли за вас као младу глумицу, на пример? Да ли животни простор који креирамо даје могућност да се између та два пола развијају и живи и неки други женски идентитети, а да то нису „жртва” и „курва”?

Тешко је живети између та два наметнута обрасца, колико год се трудили. Конкретно, и ја се стално трудим, јер ти се намеће да будеш или жртва, или спасилац – буди ово, буди оно. И то је фрустрирајуће. Мислим да смо и ми жене томе допринеле, погубиле смо се у том смислу да бисмо хтеле све, а не може се све – жив си човек. Све не може ни жена, не може ни мушкарац. Нико не може све. Током живота имаш разне идентитете: кћерка, сестра, унука, мајка, пријатељица, грађанка, идентитет посла којим се бавиш... Тешко је све то испратити. Тешко је испратити самог себе и можда нам је онда мало лакше сврстати се у образац: бити жртва, да ме мало жале, да се мало одморим. То примећујем и код себе и код других, ту линију мањег отпора. Пронаћи баланс између идентитета – најтеже је, то значи да не постоје неки обрасци и етикете. Остајеш само ти, а није увек лако носити се са собом.

Снежана Милетић

Милош Лолић
редитељ представе
„Yenkee Rose”

ПРЕПУШТАЊЕ ДРУГОМ МОЖДА ЈЕ ПРЕВОД ЗА ВРЕМЕ У КОЈЕМ ЖИВИМО

„Једини излаз, једини начин да се спасимо из ситуације у којој смо, јесте да будемо осећајни, почнемо једни другима да се препуштамо. Кад причамо о осећајности, звучи то мало апстрактно, некако унутрашње, у ствари, тиче се и тела, и додира, тога да се мало више грлимо, додирујемо, поштујемо. Не тражим да се волимо. Само поштујемо”, између осталог каже Милош Лолић, редитељ представе „Yenkee Rose”, док седимо после представе на празној сцени, на којој одјекују мисли младог човека који тврди да га стиже криза средњих година...

Редитељ креира душу представе из свог знања и осећаја света, талента за стварање прича. Како ствара атмосферу у којој је могуће да настане оваква представа, у једној земљи каква је ова, у тренутку какав је овај?

Мислим, нажалост, да је ово посебна земља, али не можда из правих разлога. Овде доживљавам и неке невероватне ствари које бих похвалио. Један део инспирације за ову представу јесте ова земља. Ма колико се наша представа крила иза теме Америке, у свакој сцени – тако је било на пробама, а надам се да публика то препознаје, она говори о темама које нас опседају као грађане ове земље. На крају, било ми је битно да можда испричамо сурову бајку за одрасле, која ће се правити да прича о неком другом да бисмо на крају препознали да нас се и те како тиче. Не мислим да је таленат пресудан, не само у мом раду, чак и код редитеља које изузетно ценим, поштујем и волим. Верујем да је за једног редитеља – препознајем то и у раду многих наших редитеља које волим, важно да има концентрисаност, неку врсту осећајности да препозна време у којем живи и промишља га тако да за њега изнађе прави превод у сценски језик. И онда некако више верујем да смо ми вешти преводиоци, него – не знам како – талентовани уметници који се изражавају из својих дубина и знања. Не контрирам ономе што кажеш, покушавам да објасним да оно што ме води кроз рад није ослоњено на тај таленат. Не мислим да ме је до ове или било које друге представе, довело то да ли сам рођен посебан. С друге стра-

не, у овој и свакој мојој представи можете пронаћи утицаје других редитеља – чак домаћих, и тема које сам препознао у неком другом раду, и покушао да их погурам даље и преведем их у други жанр, можда другу естетику.

Треба нам нека нова осећајност, други језик комуникације. Треба нам додира, нежности, људи су рањени, разјарени, а/јер вапе за саосећајношћу. Често се говори о некој помирби међу људима, можда се прецизније може рећи треба да се упознамо, јер се ми не знамо, не допуштамо да се упознамо.

Сагласан сам, треба да се чешће препуштамо једни другима. Нећу сад да филозофирам...

Ма филозофирај, слободно филозофирај. 'Ајде да мало оздравимо и речи, и нас саме...

У све ово ме је, мислим, гурнула моја криза средњих година и промишљање о тој теми. Разговарао сам о томе и с људима у иностранству, тамо је то више него овде, и овде је редитељ позван да буде ироничан, нећу да кажем циничан, али да је изнад ситуације, чак да с те позиције појасни нешто публици. Било је доста мојих представа у којима нисам себи дозвољавао ту осећајност, а онда, посебно у овој, а тиче се нарочито мојих година и тога што дуго нисам радио у Србији – сад је то био повратак у режију на свом језику, то што веома волим овај текст, већ дуго, и поврх свега најбитније, први пут радим с мајком – све отворило. Отворила се могућност, нећу рећи за нову осећајност, већ да себи у позоришту дозволим оно што сам раније скривао, или мање испољавао. Нећу тврдити да је ово богзна како осећајна представа, она има више слојева и надам се да је публика осетила неки од њих.

И духовита је на неки посебан начин...

Надам се, као што се надам да се види да иза сваке духовитости, јер то јесте тако, ми не исмевамо ове ликове, без обзира што многи од њих нису за похвалу, што су њихови избори и путеви нешто што бисмо осудили. Било ми је битно да не поставим себе у позицију да засмејавам публику њиховим несрећама. Не знам да ли ћу остати у тој сфери осећајности, али ове околности, овај текст, повратак режирању на свом језику, рад с мајком, отворили су могућност да другачије прихватам сценско време и простор. Осећам, и због времена у коме смо, посебно због недавних догађаја, једини излаз, једини начин да се спасимо јесте да будемо осећајни, почнемо једни другима да се препуштамо. Кад причамо о осећајности, звучи то мало апстрактно, некако унутрашње, а у ствари тиче се и тела, и додира. И тога да се мало више грлимо, додирујемо. поштујемо. Не тражим да се волимо. Само поштујемо.

Текст је на пробама доживео одређене трансформације, на пример лик који тумачи Ива Илинчић није уопште постојао, а њен соло наступ на крају је бриљантан. Вишак демократије некад је штета на пробама. Како се демократија делила на овим пробама, како се она иначе поставља у неки оптимално реалан оквир да би се нормално радило?

Волим за себе да кажем како сам међу оним демократичнијим редитељима. Истина је да ме занимају мишљења других укључених у процес, и много тога што они кажу утиче

како ћу одређену сцену или целину третирати. Суштински ме занима да тај процес проба, добијамо у старту неку празнину с којом можемо како хоћемо, те покушамо да направимо систем какав нас занима, јер је напољу, изван позоришта много теже. И ако смо добили то време, хајде да га организујемо онако како сви прижељкујемо. Међутим, чињеница је да су одржани стари системи, то видим у реалности, увек се вратимо на њих. Можда зато што смо се – опет можда – навикли на њих, на неку стабилност која иде из њих. Кад кренем у демократичност, често ми се то враћало као бумеранг. Јер, сви прижељкујемо вођу. Нећу рећи да то долази по природи, напротив, пре ће бити да нам је и то наметнуто, да је и то патерн који се понавља. Позориште даје прилику за демократичност, за боље и више, али суштински, оно је и слика друштва какво јесте. И оно подразумева пирамидални систем у којем ће на врху бити тај један који је потписао уговор да ће бити најодговорнији. Сви они „испод“, унутар једне пирамиде, тражиће да тај буде одговоран за све. Искусио сам разне процесе у којима сам примењивао разне врсте демократичности, али можда због тог потписаног уговора, завршавало се да се други баве само својим делом посла, а да ће тај један, или тим – што је пракса нових генерација која ми се свиђа, бити одговоран за цео рад. Људи се увек и мало повуку, увек је лакше да буде одговоран неко други. Одговорност је велика и озбиљна тема. Колико желимо да је имамо, а колико желимо да је уместо нас преузме неко други, чинимо то према савести и одговорности према себи.

Људи овде често говоре да желе промене и слободу. Али причају неистину. Јер промене и слобода захтевају одговорност, а људи нису спремни да је преузму. Лакше је управо то што си рекао, да за њих то преузме неко други и буде крив ако пође по злу.

Сагласан сам. Вратићу се укратко на текст стар више од десет година. У овом процесу помагала су ми два драматурга који су свашта морали да допишу, а Ива Илинчич је била озбиљна инспирација. Знали смо да ће већину времена бити нема, а кад се дошло до тога да ће проговорити, некако се све отворило. Поезија коју она изговара, а која људима каткад зазвучи смешно, није написана да буде смешна, и Ива је не третира тако, само као шалу. Те стихове написао је Слободан Обрадовић за неки други пројекат. Укратко: није било демократично, али било је колективно.

Да ли си са глумицом Даницом Максимовић више причао о комаду и њеној улози током проба или после њих, или можда мимо проба није требало причати?

Не могу да измерим где је било више, јер смо нон-стоп причали и пре проба са другима. Можда ће се она пожалити да нисам довољно обраћао пажњу на њу, али позиција редитеља је да одвоји време и за друге. Причало се доста и након проба. Доста је комплексан овај текст, иако изгледа да се развија с лакоћом. Направљен је у полупразном простору, у лажном минимализму, они ту мало запевају, нешто кажу, мало лево, мало десно. Брзо се пролази кроз теме и декаде те жене, али било је толико тога што је морало да се расправи у свакој реченици, од угриженог увета Мајка Тајсона до других референци из поп света. Спомињу се и дроге и ја сам пред свима, у сали, морао да објашњавам мајци шта је ЛСД и како „ради“. Упознали смо се, дакле, на разне начине пре, током и након проба.

Снежана Милетић

**Слободан
Обрадовић**

Аутор текста „Yenkee Rose“

ФЕНОМЕН АМЕРИЧКОГ СНА

Драматург и драмски писац Слободан Обрадовић за Билтен говори о томе шта га је све инспирисало да напише „Yenkee Rose“, о Америци, индустрији забаве, позицији драмског писца, о доброту као највећој субверзији.

Шта је све била инспирација за „Yenkee Rose“?

Било их је много, пре свега тадашња дешавања у Америци која се налазила у предизборној кампањи где се очекивао историјски преокрет – по први пут је на челу државе могао да се нађе један Афроамериканец или једна жена. Кампања је била беспштедна, наравно нема „чистих“ кампања, али колико се сећам та је била нарочито „прљава“. Све је деловало као да не може да се догоди ништа што би ту менаџерију могло да баци у други план. А онда је умрла Ана Никол Смит, Плејбој модел, која иза себе оставља тек рођено дете и нерешено питање наслеђивања огромне количине долара. И одједном – више уопште нису битни ни Обама ни Хилари. На површину дна националне свести испливавају детаљи из контроверзног живота једне жене, медији се утркују и сладе на ивици екстазе не би ли пласирали што више гнусности, а пре свега их занима коме ће припасти новац. Та хајка на

Фото: Б. Луцић

Фото: Б. Лучић

приватност, на нечију трагедију, то одлажење у нељудскост... Незамисливо. Ја о Ани Никол нисам знао превише, али сам осећао неку врсту емпатије, нарочито када су је медији лешинарски дехуманизовали. Ту се негде појавила идеја да се позабавим феноменом америчког сна: како је настао, како је брендиран, како је лако да се на путу до славе нечији сан очас посла претвори у кошмар... Па и кошмари су снови... Само, да ли би све било исто да је у питању мушкарац? Тешко. У историји индустрије забаве, на којој Америка добрим делом почива, бројни су примери жена које су се упуштале у борбу против система који је желео да их самеље, искористи, сексуализује, омаловажи. Неке нису успеле у тој борби, као што је то био случај са Аном Никол, али неке јесу, попут Ме Вест...

Која је била позната по свом оштром језику...

Тако је. Супер ми је онај њен цитат: „Ај рот д стори мајселф. Ит'с абоут а гирл ху лост хер репјутејшн енд невер мисид ит.“ И када спомињем положај жене у индустрији забаве, не мислим ту само на Америку. Мислим да се тај наратив прелио свуда.

Наравно, западни наратив, па и амерички је веома јак, питање је колико је могуће бити изван њега.

Не мислим да је потребно бити изван њега да би неко био боља или лошија особа. Бити људско биће – стигли смо до тога да је данас и то већ компликовано. А наративи су ту па су ту, и ми их сусрећемо врло рано, па онда како пролази време свако бира да ли жели да сазна више из тог почетног оквира или жели да се окрене у неком другом правцу. То што је нпр. моје прво клиначко сећање на Холивуд Премиџерс вестерн „Река без повратка“, није могло да ме остави у убеђењу да су каубоји „добри момци“.

Дубравка Угрешкић пише да када одеш први пут у Њујорк, имаш осећај да си већ био тамо.

Мислим да је и Ларс фон Трир својевремено на ту тему рекао нешто слично, да не мораш физички да одеш у Америку да би је доживео.

Какав је поглед писца на упризорење свог дела? Чапек каже, парафразирају, да се чуди и пита шта то гледа на сцени. Какав је овде случај?

Чапек у том сјајном осврту на тему „Како настаје позориште“, духовито каже да је драмски писац особа која има привилегију да седи с глумцима у њиховој гардероби и да пуши (смех). Драма је имала дугогодишњи пут с обзиром на то да сам је писао између 2007. и 2008. године. Дакле, дуго је присутна, објављена је у оквиру „Нове драме“, затим у збирци „Бисери из управничких фиока“, након чега је имала и своје сценско читање. Било је и пар покушаја да се постави на сцену, али ствари некако нису „кликнуле“. И онда сам одлучио да „Yenkee Rose“ оставим са стране. Док се не буде нашла, по мом мишљењу, у правим рукама. Једна од ретких предности коју драмски писац има, у односу на колеге из бранше, јесте та да драме могу да му се изводе и постхумно. Али ја себе и не дефинишем као писца. Ја сам драматург. У оквиру тог посла бавим се и писањем и позоришном критиком и превођењем и практичним драматуршким радом на представама... Милош Лолић ми је овај пут, када сам био у улози писца, дозволио да будем присутан на само једној читајућој проби. И мислим да је то била исправна одлука. Ја свакако не бих могао током процеса да будем објективан према свом материјалу. Шок ми је био, можда мало, кад сам слушао како ауторски и глумачки тим тумачи реплике и шта све они ту потенцијално виде, али сам заправо био миран јер су то све људи којима верујем.

Да пишеш данас какав би био комад?

Исти. Специфичан у форми, псеудобиографски, црнохуморан, политички некоректан, окренут референцама из поп културе и кемпа. Не бих му мењао ни број сцена ни број страна. Али сам од старта сугерисао и редитељу и драматурзима да га приликом штриха не штеде због тога што је у питању праизведба.

Како пројектујеш будућност света и позоришта?

Склон сам умереном песимизму. Генерално очекујем да ствари неће бити добре, па ако се испостави да буду, онда се више обрадујем.

Шта је у уметности изнад, етика или естетика?

Не знам који су параметри за процену. Мој утисак је да су то две стране исте медаље које би требало да буду неодојиве. На тај начин добија се најбољи увид у једну складну целину. На позорници све може да се промисли и прорачуна, све може органски да се уклопи једно у друго.

У данашњем свету шта је субверзија?

Доброта. То је најупечатљивије средство разарања. Она уништава неповратно. И друго – неговање презира према свим облицима владавине и моћи, неговање сумње у могућност озбиљног функционисања уопште.

Наташа Гвозденовић

ПОЗОРЈЕ МЛАДИХ

„ОПЕРА ЗА ТРИ ГРОША“ СА САВРЕМЕНИМ ЗАОКРЕТОМ

Другог дана Позорја младих, у просторијама Академије уметности у Новом Саду, изведена је студентска представа *Ојера за три гроша* Факултета драмских уметности у Београду. Ова представа је завршни испит студената друге године позоришне режије као и део испита студенткиња друге године драматургије, док су глумци у представи махом студенти друге године глуме Академије уметности у Београду.

Прилагођена формату испитне представе, представа *Ојера за три гроша* подељена је у шест целина, од којих свака од првих пет представља рад једног студента/киње позоришне режије, док шести део чини певање завршног сонга у ком учествује већина глумаца који су учествовали у претходним деловима представе. Одломци из чувене драме Бертолда Брехта *Ојера за три гроша* су узети као предлози за представу, али је Брехтова прича адаптирана и значајно измењена, те је у одређеним деловима представе дописан велики део драмске радње.

Фото: М. Блашковић

Студенти режије и драматургије нису слободно адаптирали Брехтову драму само како би је прилагодили потребама испитног задатка, већ су Брехтову друштвено-ангажовану и зачудну причу о просјацима, криминалцима и буржоаском лицемерству искористили како би проговорили и о савременом српском друштву. Тако су већ у првом делу представе (у режији **Огњена Драговића** и адаптацији **Лее Петров**) Маки Нож (**Душан Павић**) и његови саборци-криминалци (**Андреј Сушањ**, **Јован Станковић** и **Алекса Могих**) представљени као фудбалски навијачи и хулигани. У том смислу је знаковит и пети део представе (режија: **Раде Јосиповић**; адаптација: **Јелена Крцавац**) у ком је шеф полиције Браун Тигар (**Далибор Шишковић**) представљен као српски националистички вођа и политичар.

Представу карактерише и вешта употреба сценског простора, те је сваки део представе, осим завршног шестог, смештен у други део Академије уметности. Тим представе је за извођење користио учионице, позоришне сале, двориште и улицу испред Академије уметности (са све комбијем као „реквизитом“). Најзнаковитија употреба простора се примећује управо у четвртом делу представе који је игран на

улици (режија: **Анђела Крунић**; адаптација: **Лее Петров**) и где је Маки Нож (**Будимир Стошић**) ухапшен у полицијској марици док се његове две партнерке (**Ања Радовановић** као Поли и **Милена Вуковић** као Луси) сукобљавају око њега.

Поред разрађеног редитељског и драматуршког концепта (или би тачније било рећи концепата) треба истаћи и рад глумаца који су се вешто прилагођавали различитим драмским ситуацијама и певали сонгове. Може се уочити одређена неуједначеност у стилу и интензитету глуме кроз представу, али то је сасвим разумљиво будући да учествује готово тридесет студената глуме. Можда се у бројности и разгранатости тима крије и највећа врлина ове представе, тачније у чињеници да су уз кооперацију успели да створе једну већински кохерентну представу, насупрот бројности учесника и епизодној структури представе.

Борисав Матић

ГЛУМАЧКОМ ИГРОМ КРОЗ АПСУРД СВЕТА

Представа *Ђелава њевачица* Академије уметности у Београду (трећа година глуме, класа професорке **Драгана Барагић** и **Жељка Ђукића**) која је јуче изведена на Позорју младих заснована је на истоименој драми Ежена Јонеска и показала се као одличан избор за један студентски рад, односно глумачку вежбу. Драма поседује мали број ликова од којих скоро сви добијају приближно исто време на сцени, комичног је карактера што је дало студентима прилику да вежбају своје комичке способности, али је исто тако и представник театра апсурда, те је студенте приморала да се опробају и у нереалистичној, високостилизованој глуми.

Све је ово, наравно, важно јер је у питању пре свега глумачка представа која је доследно заснована на Јонесковом тексту и у којој је режија минимална, те је сврха представе да студенти-глумци увежбају и покажу своје способности. Тако се **Теодора Микушев** и **Кристина Милешевић** смењују у улози госпође Смит и обе оживљавају свој лик са циљано пренаглашеном, готово пародичном глумом која настоји да исмева буржоаске обрасце понашања. Овај начин глуме је у контрасту са глумом **Арсенија Берића** и **Јована Поповића** који играју господина Смића – они играју свог лика такође у

Фото: М. Блашковић

сатиричној ноти, али доста сталоженијом глумом и одмеренијим поступцима. Оваква разлика у начину глуме је донекле условљена и самим текстом будући да је госпођи Смит дато више простора за (апсурдни) говор, те су глумице које је играју приморане да користе изражајнија стилска средства.

Са друге стране, господин Мартин (**Стеван Смиљанић**) и госпођа Мартин (**Кристина Пауновић** и **Марија Стојановић**) су доста уједначенији у начину глуме будући да комика овог пара највише зависи од апсурдне интеракције између њих двоје. Глумци оживљавају ова два лика и уз одмерени физички гег на сцени, што је случај и са **Теодором Тојагић** која игра служавку Мери. Комика **Александра Арсеновића** који игра ватрогасца више се заснива на вербалном гегу и певању.

Једини проблем представе огледа се у томе што је **Ђељана Ђељачица** и полузастарела сатира некадашњег буржоаског друштва, те ко год се упусту у инсценацију ове драме упада у ризик да и хумор представе буде застарео уколико се не осавремени или постане иновативан на други начин. Глумци представе су већином избегли ову замку, али како се представа примиче крају, осети се већи замор и потреба за радикалнијим мењањем или тумачењем текста.

Борисав Матић

ЈУЧЕ НА ПОЗОРЈУ

Дани књиге (II)

НОВЕ ЦИПЕЛЕ ЗА 250. РОЂЕНДАН ЈОАКИМА ВУЈИЋА

На почетку другог Дана књиге и разговора о капиталном издању Стеријиног позорја „**Сабране драме Јоакима Вујића**“, театролог **Горан Ибрајтер** рекао је да га до сада није било због нашег немара и лошег односа према баштини. „Јоаким Вујић је ово и те како заслужио, његов рад бих упоредио са грчким митом о Прометеју и Епиметеју, од којих је први био храбри иноватор, украо је боговима ватру. Други, пак, увек је гледао да држи стаус кво. Прометеј нашег позоришта био је управо Јоаким Вујић.“ Ибрајтер је додао да је Јоаким Вујић носио прометејску ватру српског позоришта, а ми данас живимо оно што је он урадио и створио.

„Стеријино позорје овом књигом поклонило је Јоакиму Вујићу за његов 250. рођендан нове ципеле!“, с искреном радошћу и захвалношћу рекла је театролошкиња др **Исидора Поповић**, која је приредила ово издање.

„Наша култура ову књигу, која се само условно може назвати укупним опусом Јоакима Вујића, чека јако дуго. Издање у коме ће се наћи све његове драме нећемо имати никада, неколико драма које су се чувале у Народној библиотеци у Београду неповратно су нестале у пожару током Другог св. рата. Пред личношћу и делом Јоакима Вујића стојим с великом љубављу и огромним људским поштовањем – свакој области људског деловања и сваком времену потребни су такви ствараоци, потребан је Јоаким Вујић, због његове поруке о могућности слободног избора. Овај човек је 1796. са 10 форинти у џепу пешке кренуо из Баје у Трст, на пут дуг 400 километара, 'само' да би научио језик и усавршавао знање. Том приликом није стигао на одредиште, те је истом стазом кренуо 1801. и успео. Кренуо је у поцепаним ципелама у којима је и стигао на одредиште и остварио све оно због чега је дошао. Касније, у Сентандреји, између лагодног живота зета у богатој кући и бављења позориштем изабрао је позориште и поново ускочио у поцепане ципеле... Упркос његовој склоности ка мистификацији и другим манам, остао је човек који је радио оно у шта је чврсто веровао. Јоаким Вујић нема гроб, каменом с његовог гроба поплочана је једна стаза на Калемегдану! Јоаким Вујић и данас би ходао у поцепаним ципелама да му Стеријино позорје за 250 рођендан није поклонило ову књигу!“ Њено дирљиво и искрено излагање окупљени су пропратили великим аплаузом.

Директор Стеријиног позорја др **Мирослав Мики Радоњић** захвалио је Исидори Поповић на великом труду и раду који је уложила, јер без „њеног рада ова књига никада не би изашла. Начинила је велики подухват на чему треба да јој захвале и позоришна и културна јавност“.

Уследио је разговор о књизи **Ане Тасић** „**Трагови позоришне бесмртности**“, која обухвата сабране критике ауторке које су објављене у листу „Политика“ од 2005. до 2021.

Саговорници, позоришна критичарка **Ана Тасић** и новинар, позоришни критичар и театролог **Игор Бурић** сложили су се да је данас умногоме мања продукција позоришне критике, баш као и савременог драмског текста.

Фото: М. Блашковић

Фото: Срђан Доршковић

„Критика је и вредносно и аналитичко просуђивање драмског дела, то је разрешење контекста и нека врста рашчлањивања позоришне игре. Мислим да овакве књиге и подстичу критичко мишљење, кога генерално недостаје у нашем друштву“, рекла је **Ана Тасић** и додала да је велика одговорност на аутору позоришне критике јер она остаје као документ о позоришној представи, поред фотографија и видео записа.

„Важан је и стил писања. Кад пишем афирмативну критику више 'копам' по себи, много је интимнија и има више литерарне вредности, док је код негативне критике тон много оштрији“, додала је Ана Тасић.

На питање модераторке **Дивне Стојанов** за кога се уопште пише позоришна критика, **Игор Бурић** је рекао: „Позоришне критике пре свега пишем читаоцима листа 'Дневник', али не треба заборавити да новине данас не постоје само на киоску, већ и на интернету, што усложњава причу. Суштински нема разлике, али писац критике мора да узме у обзир коме је критика намењена у смислу врсте језика и израза којим се служи. Важно је рећи да процес рађања и реализације позоришне представе није завршен док не добије своју евалуацију у критици. Без критике, само, рецимо, са снимком, ви не можете да видите шта је представа значила“. Игор Бурић је додао да, како време протиче, сабране позоришне критике, попут ове књиге, имају све већу вредност.

Ана Тасић је додала да, нажалост, данас критичари нису нарочито пожељни, јер је све постало ригидније, склоније цензури, критичарски простор се сужава, а тако долазимо и до одсуства критичког мишљења.

Бранислава Опрановић

Јавно читање радова студената драматургије (I) О ТРАНСХУМАНИЗМУ, ИЗГУБЉЕНОСТИ И СНАЗИ

Промоција домаћег драмског текста, као основна мисија Стеријиног позорја, огледа се и у јавном читању радова студената драматургије. У овом програму који се већ неколико година организује у оквиру Фестивала, од овогодишњег Позорја учествују и колеге са **Академије умјетности Бања Лука**, чије драме су јуче јавно читане на Камерној сцени СНП-а.

Фото: М. Блашковић

У светлу јучерашњег разговора на Дану књиге, где је констатовано да из пера младих писаца излазе занатски добри текстови, али да, нажалост, већ деценијама није изашла ни једна комедија, већ да се млади драмски писци углавном баве тешким ововременским темама, питамо студенте – О чему пишу, шта је тема њиховог драмског текста и зашто?

Никола Станишић (Вршац, 1996), студент друге године драматургије Академије умјетности Бања Лука у класи професора Марија Ђулума и др ум. Ивана Правдића – оригинална драма „**Ископине**“.

„Моја драма се бави трансхуманизмом. Зато што је то будућност која ће освојити свет и покорити човечанство.“

Ђорђе Чаркић (Источно Сарајево, 2001), студент друге године драматургије – оригинална драма „**Рођење**“.

„Интересовање за познање сопствене изгубљености. Проналажење одговора у другима за стање у коме се једна душа налази.“

Марија Ритан (Бања Лука, 1997), редовни студент на Академији умјетности у Бањој Луци, Смер драматургија – оригинална драма „**Мemento мори**“.

„Драма говори о превирањима живота младих људи, који се суочавају са зрелошћу. У фокусу приче је жена са њеним искушењима и слабостима, али истовремено и са њеном снагом и интелигенцијом.“

Бранислава Опрановић

Округли сто: ТЕНА – КРОНИКА РАСПАДА ЈЕДНЕ ЉЕПОТЕ

СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА „ГАВЕЛЕ“

Округлом столу о представи „Тена – кроника распада једне љепоте“ (Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, Градско казалиште „Јоза Ивакић“ Винковци, Луденс театар, Центар за Цјеложивотно учење и културу Бјеловар и Градско казалиште Пожега) присуствовали су редитељ **Дражен Ференчина**, **Зденко Речич** из Градског казалишта „Јоза Ивакић“ из Винковаца, **Филип Шоваговић**, **Иван Грчић**, **Селена Андрић**, **Владимир Андрић**.

Влатко Илић отворио је округли сто подсетивши да је реч о другој представи у селекцији „Кругови“. Ова представа је окупила већи број позоришних партнера. *Тена* је део лектуре и дело које се чита.

Редитељ **Дражен Ференчина** рекао је да је глумица која игра Тену имала здравствене тегобе и из хитне је одиграла представу, чак није било извесно да ће се извести представа. „И прошле године и ове године смо у копродукцијама. Гавела још увек нема своју сцену, копродукције су добро дошле да покажемо да радимо и да смо живи. Јуче је Гавела прославила седамдесети рођендан. Прва представа је играна у Суботици, сада обнављамо сцену и надамо се да ћемо се до јесени вратити на своју сцену. Ради се о уопштем месту хрватске књижевности, ова тема је присутна и у

лектири и свако мало је у позоришту. Драматизација Борислава Вујчића настала је 1992, у ратна времена, прилично је била фокусирана, више је била фокусирана на ратну тематику. Ми смо је тога растеретили у већој мери. Оно што нас је највише занимало јесте проблем ероса – Тена слуша своје срце, мисли својом главом, својевољно слуша своју еротичност, руши норме које се од њих очекују. То је паралела са временом који ми живимо. Ми живимо у времену диктата женске лепоте, ми можемо козметичком индустријом остати вечно лепо и млади”.

**Гласање публике за најбољу представу
ТЕНА – КРОНИКА РАСПАДА
ЈЕДНЕ ЉЕПОТЕ – 3,29**

У разговор се укључио и **Зденко Речић** из Градског казалиште „Јоза Ивакић“ Винковци рекавши да Гавеле није било и да нису хтели заједно да уђу у пројекат, представа не би била постављена. „Захвалан сам што су пристали да будемо заједно у екипи. Концепција је да сваке две године поставимо неки домаћи текст. Био је логичан избор да поставимо Козарца. Када смо почели рад на *Тени* код нас у позоришту, тада је била назнака пандемије која је већ узела маха, па рат у Украјини, а Козарац је актуелан. Мотив је свакако домаћи текст где бисмо са темом заокружили трилогију наших аутора. Представе без Гавеле не би могла бити. Драго ми је због рођендана. Копродукција је све више и више”.

Влатко Илић је додао да је реч о представи која је намењена најпре публици у Славонији и да је то њена специфичност. О пријему код публике којима тема није увек препознатљива, **Зденко Речић** је рекао да би ускоро требало да буде у Бечу изведена представа и да то показује да ова тема није везана за локалитет. „Представа је пуно гостовала и изузетно лепо је примљена. Осим текста и добре режије, мислим да је Ференчина добро поделио улоге, мислим да они воле да играју ову представу, а то публика осети и награди”.

Влатко Илић додао је да се питање женских права наглашава. О питању да ли је реч о страдању и неуспеху еманципације жене или је реч о борби за права, **Филип Шоваговић** додао је да не би требало говорити о феминизму. „Настанак ове приче јесте феминистички манифест јер схватамо који су то наши греси у историји експлоатације жене у било ком смислу. Отац је суптилно и хумано приказан. Има неке проблеме које не зна сам решити. Остали карактери који су око њега скрећу га са његовог пута и воде те проблеме ка њему. Редитељ је добро поставио лик оца који је пропалица, распикућа и алкохоличар. Жене

виде да је хтела превише, а изгубила је оно што је мислила да је највредније, а то је њена лепота. Ако погледамо дубље, схватамо да је она пронашла своју љубав. Мислим да је био напредан за своје време”.

Дражен Ференчина додао је да, не само да је можемо гледати као борца за женска права, већ је Тена знак или метафора за целу Славонију. „Сведоци смо да су задњих година млади људи отишли у просперитетне крајеве и Славонија је напуштена од свих. То је метафора раскоши која се просипа, не само у женском смислу. То је био један од разлога постављања *Тене*”.

Иван Грчић додао је да је Тена на почетку богата и атрактивна, а како Славонија пропада и она се мења. „Ми смо одлучили да избацимо реченице које изговара отац и да своје емоције говори кроз уздахе, гитару, покрете”.

То је прокоментарисао и редитељ **Ференчина** рекавши да лик оца има у драматизацији текста, а да су у представи све избацили. „Пуно више се може рећи кроз покрете и емоцију, него кроз текст. Он све зна, а не изговара. Он једини има елементе славонске ношње”.

Селена Андрић додала је да су разговарали о положају жена. „Више сам склона теорији да је *Тена* алегорија Славоније и онога што се догађало с њом у оно време и данас. Што се тиче жена и еманципације, Ивка је пристала на љубавницу коју јој муж доведе кући. Она је једина која остане са Теном и која јој помаже када добије богиње. То смо избацили из представе. Прихватиле су оно што су имале и створиле су живот који је данас незамислив. Штитиле су једна другу када их мушкарци нису штитили. Тена је пружала подршку мом лику, а три жене вештице су утицале на судбину и тиме показале да је јака женска линија у представи”.

Владимир Андрић рекао је да је важан симбол тих младића у селима. „Постоји тренутак када треба да одлучиш да ли ћеш остати на селу или ћеш ићи негде радити. Сви су заљубљени у једну најлепшу девојку у селу. То је јако занимљиво. Завршио је у лошем браку, а проблем на проблем иде. Тена је прекрасна и врти све мушкарце око малог прста. Јоза је остао у славонском селу, то је једна од важних тема Козарчевог дела”.

Влатко Илић рекао је да позориште на себе преузима да сачува нешто што је начин живота. **Владимир Андрић** је рекао да ова представа има неколико нивоа и да је сложена. „Долази тренутак када млади морају отићи. Сви причамо како је то лоше, али други избор је остати и пропасти. Перспектива у селу је лоша. Село које волиш може да те дотуче до краја живота. У почетку је био заљубљен и добар неискварен лик и наиван, можда би *Тени* било лепше да је с њим завршила”.

Иван Грчић је рекао да када игра лик мисли о томе да она њега воли и да љубав мора победити. „Није ми важно што је он странац, мислим да се завршава у љубавном смислу, обоје су унакажени, али се и даље воле. Завршна тема је емоција и остају једно уз друго”.

Владимир Андрић је споменуо да је интересантно што је кутијица са музиком била покварена, али када се њих двоје сретну кутијица се ипак поправи и тако се та нада наглашава.

Фото: Б. Лучић

Лука Кеџман из Бања Луке поставио је питање о времену када се радња дешава. Иван Грчић је рекао да је он Чех, аустроугарски војник, 1878. године је био у рату. Кеџман је додао да овде имамо типичне ликове. Основни покретач читаве приче јесте женска особа која је карактеристична за мале средине, која се издваја лепотом и богатством, па има систем *e sag neћu ni како ја хоћу*. То се врло лепо приказало у представи са житом које се прелива и можеш да се купаш у свему томе. Стиже је казна као што стиже казна Максиму Црнојевићу, а то је да изгуби оно по чему је била карактеристична и позната. Крај јесте да се они препознају у својој несрећи, а не толико у љубави. Тај део јесте оптимистичан, у смислу да ће живети народ и овакав какав јесте – и трајаће.

Милена Кулић

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: ТЕНА – КРОНИКА РАСПАДА ЈЕДНЕ ЉЕПОТЕ

„ПРОКЛЕТСТВО ТРАЖИЛА, ПРОКЛЕТСТВО НАШЛА“

Четвртог дана фестивала гледали смо представу *Тена – кроника распада једне љепоте* Градског драмског казалишта Гавела Загреб, Градског казалишта Јоза Ивакић Винковци, Луденс театра, Центра за цјеложивотно учење и културу Бјеловар и Градског казалишта Пожега (Хрватска), у оквиру међународне селекције *Крујови*. Режију и адаптацију приповетке *Тена* Јосипа Козарца потписује Дражен Ференчина, док је драматизацију текста радио Борислав Вујчић.

У сарадњи са Маритом Ђопо, редитељ нас смешта у бајковиту средину захваљујући сценографији са посеченим стаблима, дрвеном оградом и непрекидно осветљеним сатом. Ференчина се поиграва са местом и временом, уводећи нас у живот Тене (Матеа Марушић), сеоске девојке која после мајчине смрти остаје сама са оцем алкохоличаром (Филип Шоваговић). На почетку представе, Тена се огледа у огледалу, док јој о њеној лепоти пева Циган Ђорђе (Ведран Дакић). Тена осећа ослобођење након мајчине смрти и тежи ка одвојености од старог живота. На путу до Тенине пропасти стоје четири мушкарца која су обележила њену младост. Највећа љубав је чешки војник Беранек (Иван Грчић), који је мора напустити због одласка у рат. Иако је Тена обећала верност војнику, по доласку Леона (Давор Сведрић), богаташа који је закупио локалну шуму, она му се предаје. Убрзо јој и он досади, па забаву проналази у Циганину Ђорђу, а затим и у њеном некадашњем удварачу, а сада ожењеном човеку Јози (Владимир Андрић). Тенину моралну и телесну пропаст прате три жене (Арета Ђурковић, Селена Андрић, Зорко Багић), подсећајући на три суђаје, слутећи злу судбину која ће задесити Тену. Ђорђева жена Марушка (Мартина Стјепановић) заједно са старом гатаром (Арета Ђурковић) поклати Тенин мараму заражену богињама које потпуно упропасте Тенино лепо лице и тело. Тена се на сцени поново огледа у огледалу,

Кроки сликара Угљеше Цолића из представе „Тена – Кроника једне љепоте“

овог пута у потпуном растројству и очајању због губитка свог највећег адута – лепоте. Ипак, редитељ Тени даје срећан крај са повратком војника Беранека који је у рату остао без руке. Са назнаком лепе будућности између Тене и Беранека, Ференчина завршава представу.

Музика Игора Валерија и сценски покрет за који је задужена Маја Хубер, чине велики део представе. Свака сцена је заокружена инструменталом, док је посебан нагласак на музичкој кутијици, војниковом поклону, која се поквари након његовог одласка у рат и која поново засвира када се он врати у Тенин живот. Костими и сцена Марине Ђопо нас смештају у фолклорну средину и бајковитост, па је тако и Тенина покојна мајка представљена у виду три зреле бундеве.

Језик јунака је потпуно измешан, чујемо чешке народне песме, као и ромски говор. Глас Тениног оца не чујемо до краја представе, само га посматрамо између сцена како свира тамбурицу и готово злосутном музиком посматра деградацију своје ћерке. Ипак, такво редитељско решење није довело до велике драматичности која се чини потребном у приказу очевог лика.

Поигравање са временом и простором између сцена некада није ишло у прилог самој радњи представе. Одређене сцене су радњу потпуно успоравале и чиниле се непотребним за причу (сцена крчмара (Ивица Лучић) и Тениног оца), док су неке почињале са интересантним премисама, али су трајале прекратко (сцена са Јозином женом Ивком (Селена Андрић) и њеним губитком детета).

Тена пролази кроз карактерне промене, као и њени мушкарци. Они не комуницирају само говором, већ и плесом. Иако у

почетку није деловало јасно шта је Тенин циљ и због чега тако лако предаје своје тело, постепено нам се открива њена тежња ка еманципацији и потреби за осећањем слободе. Тенина трагичност лежи у томе што је свој живот подредила нагонима које је осећала, али је заборавила на чињеницу да је све пролазно, па тако и њена лепота и младост. Тену кошта њена охолост и надменост коју је исказивала према становницима села и због тога се они радују када она коначно настрада и изгуби једино што сматра вредним, а то је физички изглед. Ипак, крај представе нам даје наду да ће Тена открити значај унутрашње лепоте која се крије испод физичког и материјалног.

Проклетство тражила, проклетство нашла. Заслужено? Друге жене су у представи угњетаване и вређане, у мизерним брачним заједницама из којих немају намеру да изађу јер су помирене са својом судбином и сматрају да не заслужују боље. Да ли има наде за њихово ослобођење? Како би Тена прошла у животу да се понашала као њена мајка или Јозина жена? Остаје питање да ли треба да осудимо главну јунакињу и њену моралну декаденцију или је тиме избегла истинску трагичну судбину других жена у представи.

Драгана Ђокић
Друга година драматургије
Академија уметности у Новом Саду

ОКРУГЛИ СТО: YANKEE ROSE

ФАНТАЗМИ О АМЕРИЦИ

Округли сто о представи „Yankee Rose“ Београдског драмског позоришта окупио је глумицу **Даницу Максимовић**, редитеља **Милоша Лолића**, писца **Слободана Обрадовића**, глумицу **Сару Ристић** и драматурга **Перишу Перишића**.

Влатко Илић је поставио питање о положају драмског текста који је настао пре петнаест година. Писац **Слободан Обрадовић** обавестио нас је да је овај текст настао давно. „Те ствари су се драстично промениле. Неактуелне теме су постале актуелне. Отишли смо педесет година даље у отуђење. Ово је псеудобиографија, узете су неке ствари које потичу из поп културе и кепм миљеа, а из тога се испричала прича о Америци тј. хајка на појединца. То су ствари које сам покушао да склопим када сам видео представу, Милош ме је пустио на једну читајућу пробу и веома сам се пријатно изненадио када сам био на премијери. Када се нађе тим којем писац верује, онда није проблем да се чека 15 година да се представа изведе.“

Редитељ **Милош Лолић** је рекао да Слободана Обрадовића познаје одавно. „Учестовао сам у стварању текста и нисам очекивао да ће текст бити овакав и да ће бити овако добар. Хватају се неке теме које се чине далекима, с друге стране имамо тему Америке која је димна завеса за проблеме које имамо овде и сада. Чини ми се да од дрвета не видимо шуму, провешћемо сат времена причајући о Америци, а нећемо причати о нечему што нас погађа директно. Мислили смо да је ово текст који нико неће поставити јер зашто бисмо причали о Америци кад имамо сво-

јих проблема. Нисам радио пуно домаћих текстова, када сам размишљао шта бих волео да радим на нашем језику, ово је био инспиративан текст јер има слојева које су се наталожили и изградили добру причу. На крају, срећом, убеђивање управе позоришта није било велико, врло радо су прихватили да се текст постави и након 15 година овај текст је изашао на светло дана. Када склонимо у страну те површне теме, дођемо до тема којима се сви комади баве – рецимо љубав, породица, недостатак породице“.

Резултати гласања публике за представу Yankee Rose биће саопштени сутра, након репризног извођења представе.

Влатко Илић је додао да се представа бави фантазмом Америке, а не самом Америком. „Драгоцено је рећи да је текст написан тада и да куће нису биле заинтересоване, а сада имамо ову представу. Не треба превидети конкретне одлуке да се такве ствари десе. Текст и поставка обилују референцама из популарне културе и утичу на то како се представа опажа. То нису само техничка решења већ поп култура представља референтни оквир ове представе.“ На Влатков коментар надовезао се и **Милош Лолић** рекавши да је поп култура важна. „Овај текст инсистира на референцама из поп културе. Имали смо избор да га очистимо од референци или да га затрпамо референцама, чак не очекујући да публика препозна све. То смо урадили, идеја је била да окружимо ове ликове таквим светом.“

Периша Перишић, који је радио адаптацију и драматургију, сматра кључним да је In-Yer-Face театар важан елемент у њиховом позоришном одрастању. „Млади британски аутори направили су револуцију у драмском писању, нпр. Сара Кејн и Дејвид Едгар. Пре свега, једно од формалних обележја јесте утицај поп културе и филма. Мислим да то јесте битно полазиште, биране су приче које се тичу Балкана да би испричале важну причу.“

„Сви ти феномени су савремени и то показују и ове трагедије. Овај комад може да се чита на различите начине, може да се чита и као поп есеј за шире народне масе. То је био разлог да се укључе елементи мјузикла и сонгова. Језички критеријум је био да неке ствари проширимо да се прича не би затворила. Полазиште јесте ретро, а било је логично да целу причу треба освежити да би имала смисла. Ова врста текста трпи ту врсту шароликости, има

Фото: Б. Лучић

лепе одлике свега онога што сам набројао, има и одлике постдрамског, никада се не приклања једном и врло је амбивалентна“ – додао је **Перишић**.

Милош Лолић је рекао да је једно када се текст воли, а друго када крене рад на представи. У процесу се испоставило да је текст мање дефинисан од представе. „Када се ради представа, морају се дефинисати многе ствари, а текст није дефинисан. Текст почиње говором публике и ту се долази у ситуацију да се текст мора превести у сценски језик. Представа је мања од текста, текст је још захтевнији када се чита.“

У разговор се укључила и **Даница Максимовић** нагласивши да је много научила у процесу рада. „Један дан дошао је Милош Лолић и почео предавање о томе колико врста дрога постоји. Водио ме је сурово Милош кроз процес и добро је што сам га слушала. Није лако играти у овој представи јер играм у два слоја, играм причу као наратор, имам и хор који ми је баш од помоћи. То су дивни људи који су се са нама спојили, сви су нам излазили у сусрет и срећна сам што су ту. Да није било њих све би било другачије. Њихово учешће у представи подједнако је битно и они су све време на сцени као што сам и ја. Они играју и глумце и коментаришу сцене и најављују. То мора све да се ослушне, да се чује, имају климаксе и антиклимаксе. Морамо да играмо са партнером у садашњем времену.“

Милош Лолић је нагласио да је било изазовно да Даница буде приповедач и да стално искаче из те улоге. **Периша Перишић** је рекао да је Даничин лик двојак, она је и жена и алегорија Америке, а глумачки је у улози приповедача на сцени.

Даница Максимовић прокоментарисала је да ју је у процесу збуњивала појава кемпа и треша. „Рекли су ми да се то не игра, већ да се види у костиму. То је било јасно али и изазовно.“

Додала је да је много научила уз велике редитеље попут Мијача. „Мораш бити припремљен за све. Само се чини да је то лакше од филма. Волим глумца у три димензије, нема лажи и нема преваре, сам си ту са публиком и све се види. Пошто сам играла у мјузиклима, схватам да је то захтеван жанр, морамо бити аскетски опредељени, морамо водити рачуна о гласу и телу. Морамо бити у великој форми. Милош је нама доносио филмове које смо гледали. Телевизија и филм помажу, али на сцени је најважније оно што се договоримо редитељ и ја. То се увек види, старији глумац има више искуства и брже ће се снаћи. Важно је да функционишемо као породица и онда је процес лакши.“

Милош Лолић нагласио је да су све улоге подједнако битне и да се без њих ова представа није могла догодити. „Ово није монодрама, то нису успутне појаве на сцени. Сви су имали по више задатака. Лутке је радила Зорана Милошаковић Тасић и то је важан део представе.“

Сашо Огненовски је прокоментарисао да је дело врло актуелно. „Представа има три могућа краја. Сјајна је и упечатљива, актуелна и мислим да се на неки начин поставља црта докле смо ми у овом миљеу.“

Периша Перишић је прокоментарисао да у драматуршком смислу постоји двоструки крај – имамо два интервјуа (Ларија Кинга и Опру), па онда порођај.

Фото: Б. Лучић

Даница Максимовић је на питање из публике рекла да први пут сарађује са сином. „Ја њега не познајем као редитеља и то је наша прва сарадња. Према мени је био суров. Најсуровији је био према мени. Можда је и због тога успело. Ја се отимам и нисам послушница. Ја њега не познајем у позоришном смислу, разликовао се тон којим ми он саопшти нешто из десетог реда, а неке тихо шапне. Мене то потресе, па одем кући и плачем, а онда му правим палачинке као мајка. Ја сам њега звала Милоше, а он је мене Данице.“

У разговор се укључила и глумица **Сара Ристић** рекавши да је захвална на процесу, пре свега са редитељем Лолићем. „Од почетка процеса се родила љубав, свака представа је нови процес, срећни смо што смо имали прилику да радимо са овим глумцима.“ Истакавши да је имала срећу да доживи ово велико искуство, напоменула је да је Невена Глушица, композиторка и писац сонгова, успела да уђе у срце и душу сваког лика ове представе.

Даница Максимовић се надовезала и рекла да су сви доста научили од Невене, посебно они који нису имали искуства у певању и са микрофонима. „Невена је имала идеју да све то снимим и то је диван процес. И то је при крају, само да се у монтажи заврши.“

Влатко Илић је подсетио да амерички сан није нова тема и поставио је питање ауторском тиму да ли је постојала могућност да се понуди нека друга перспектива. Често се ради на демотирању тих фантазама, а тога у представи нема.

Милош Лолић је рекао да не намеће решења и одговоре као редитељ. „Покушао сам да приступим теми и ликовима у раду са колегама глумцима, да будемо врло сензитивни и да покушамо да не исмевамо те ликове иако имамо много тога да кажемо и замеримо. Специфичан друштвени слој захтевао је да будемо врло пажљиви, често банализујемо или држимо лекције са сцене. Некада се осећамо сигурније када наступамо са иронијом и цинизмом, а нисмо то радили. Покушали смо да их бранимо. Било је важно да све те ликове третирамо с топлином. Нека нова специфична осећајност треба да обоји те ликове.“

Периша Перишић је додао да је постојала замка да буду дидактични. „Реч је о финој иронији, све време си амбивалентан, има елементе комедије, а није комедија, има елементе мјузикла, а није мјузикл.“

Милена Кулић

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: YANKEE ROSE

УМЕМО ЛИ ВОЛЕТИ СВОЈУ ДЕЦУ ОНАКО КАКО НИСУ ВОЛЕЛИ НАС?

Представа „Yankee Rose“ са којом се публици на овогодишњем Стеријином позорју представило Београдско драмско позориште изазвала је велико интересовање код публике. Режију потписује Милош Лолић, музику је радила Невана Глушица, док су Периша Перишић и Александар Радивојевић адаптирали текст који је написао Слободан Обрадовић. Главна улога поверена је Даници Максимовић која кроз ову представу показује све своје извођачке квалитете.

Драма прати јунакињу Сузан Ли Алвин која због недостатка мајчинске љубави и тешког детињства тражи утеху у слави и дивљењу свих око себе – посебно мушкараца. Након пропалог првог брака, у којем добија и сина који је прати током целе приче, Сузан лута од мушкараца до мушкараца у жељи да буде вољена. Њен турбулентан и поприлично себичан начин живота погубно утиче на њеног сина који одузима себи живот пред крај драме. Саму завршницу драме чини сцена Сузаниног порођаја пред камерама који се одиграва уз музичку нумеру целог ансамбла са фокусом на мимику Данице Максимовић која тумачи главну улогу. Иако је представа далеко од „класичног“ мјузикла, употреба музичких нумера нам на креативан начин приказује емотивно стање јунака као и њихове циљеве и проблеме. Драма је поприлично духовита и има доста референци на савремени начин живота, што је додатно измамило смех публике. Иако је комад можда преоптерећен бројним монолозима (посебно од стране главне јунакиње), широк дијапазон музичких стилова (као што је мешање рок и џез звука са „autotune-ом“) не дозвољава публици да изгубе концентрацију.

Режија Милоша Лолића додаје нову димензију тексту, уносећи у њега неколико веома креативних решења. Једно од таквих је употреба „хора“ што доста подсећа на античке трагедије. У модерној поставци се хору додаје велика количина шарма, али и одређена доза ироније иако није јасно кога тачно чланови хора представљају у животу главне јунакиње. Осим забавног карактера, хор има задатак да нам пренесе добар део информација без којих се сигурно не бисмо лако снашли у оваквом комаду. Снажан утисак оставила је и одлука да лик Сузаниног сина све време остане на сцени и присуствује сваком сегменту живота његове мајке, док на бројне непријатне сцене реагује само изразом лица.

Када је реч о глуми, целокупан ансамбл је одлично изнео глумачке задатке и сваки јунак којег гледамо на сцени био је упечатљив, што се не чини нимало лако кад је у питању овако велики број лица. Не би се требао изоставити ни костим, за који је била задужена Марија Марковић Миљивојев, који је појачао визуелни аспект представе и учинио да нам одмах многи ликови буду јасни, без да морају да проговоре. Посебан утисак код публике оставила је Даница Максимовић која је целу представу била на сцени и поново показала све своје извођачке таленте у мјузиклима.

Мора се рећи да ова представа има неких недостатака који су значајно умањили целокупни утисак. Чак и поред употребе хора, неке важне информације су изостале и то је отежало праћење приче (нпр.

Кроки сликара Угеше Цолића из представе „Yankee Rose“

никада није објашњено тачно време у којем јунаци живе иако се због свих референци на модерну културну стиче утисак да је у питању данашњица). Мизансценско решење да се добар део дијалога изговара кроз главе од лутака које, иако имају своју симболику, више буне публику него што додају комаду на снази. Поготово је збуњујућ одабир познатих личности као модела за лутке, иако те личности немају директну повезаност са причом. Вероватно највећи недостатак је одлука да публика посматра представу седећи на сцени јер је мизансцен једва видљив у појединим моментима. Може се претпоставити да је циљ био стварање посебног доживљаја, али он је постигнут можда само у прва четири реда.

Сама завршница представе доводи ироничан приступ популарној култури на највиши ниво јер се Сузан порађа пред камерама свог ријалити програма. Гледаоци су тешко могли да се одупру осећају непријатности који на крају ексалира у песму коју изводи цео ансамбл. Нумера, као и сама представа, почиње снажно и експресивно полако постајући све мирнија остављајући у гледаоцима простора да сами донесу суд о животу главне јунакиње и њеној вечној борби за срећу.

Огњен Родић
Друга година драматургије
Академија уметности у Новом Саду

**СУТРА НА ПОЗОРЈУ
СРЕДА, 31. МАЈ**

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: 52 херца

18.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Дани књиге

Промоција позоришних издања

„Његово величанство: Случај“ - Монографија о Ренати Улмански

Приредио Марко Мисирача

Учествују Рената Улмански и Марко Мисирача

Светозар Рапајић „Постколонијалне студије: оријентализам у музичком позоришту“

Учествују Светозар Рапајић и Иван Меденица

„Нова српска драма (антологија)“ (Драме Димитрија Коканова, Олге Димитријевић, Тање Шљивар, Сташе Бајац, Исидоре Милосављевић, Филипа Грујића)

О антологији говори Сашо Огненовски

18.00 часова / Културни центар Новог Сада

Позорје младих

Ежен Јонеско: Жак или Покорност

Факултет уметности Приштина – Звечан

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ

Текст: Ђорђе Косић

Режија: Југ Ђорђевић

Народно позориште Београд

ХОР ЖЕНА:

Четири ћеш чекања чекати до умирања

Прво чекање док си у гнезду свом,

Друго чекање док си у гнезду туђем,

Треће чекање кад те избаци из оба,

Четврто чекање да дођеш до гроба.

Ђорђе Косић (Успаванка за Алексију Рајчић)

20.00 часова / СНП, Камерна сцена

Позорје младих

Џорџ Орвел: Животињска фарма

Академија уметности у Београду